

N:o 9.

Ank. till Riksd. Kansli den 17 Maj 1885, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i fråga om ändringar i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning.

Sedan Banko-Utskottet numera genomgått och granskat det för Riksbankens styrelse och förvaltning gällande reglemente samt dervid jemväl förehaft till ompröfning här nedan omförmälda, af Herr *A. O. Wallenberg* vid innevarande riksdag väckta och till Banko-Utskottet hänvisade motioner om ändringar i sagda reglemente, får Utskottet härmed till Riksdagen afgifva utlåtande och förslag rörande de reglementsbestämmelser, i hvilka motionären eller Utskottet funnit ändring böra ega rum, äfvensom derjemte, i enlighet med Riksdagens Banko-Utskottet lemnade uppdrag, i fråga om de reglementsändringar, som påkallas af Riksdagens bifall till Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, öfver väckt förslag om höjande af Riksbankens grundfond.

I anledning af sistnämnda förslag har Riksdagen för sin del beslutat den ändring i § 4 af lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, sådan denna § lyder enligt Kongl. kungörelsen den 8 September 1882, att Riksbankens deruti till 35 millioner kronor fixerade grundfond skall höjas till 40 millioner kronor. Under förutsättning att detta Riksdagens beslut varder af Kongl. Maj:t gilladt, föranlåtes deraf en motsvarande ändring i § 3 af bankoreglementet äfvensom förändrad lydelse af det i noten till § 4 i reglementet intagna meddelande rörande Riksbankens reserverade medel, från hvilken fond medlen till grundfondens höjande med fem millioner kronor skola tagas. I nämnda not finnas de reserverade medlen upptagna till 3,718,738 kronor 32 öre.

Lägges härtill den genom innevarande Riksdags beslut för Riksbankens räkning bibehållna andelen af Riksbankens vinst nästlidet år, 1,327,386 kronor 50 öre, uppgå alltså numera Riksbankens reserverade medel till 5,046,124 kronor 37 öre, hvadan, efter afdrag af det belopp af 5 millioner, som skall till grundfonden öfverflyttas, återstå 46,124 kronor 37 öre.

Utskottet föreslår derföre,

1:o.

att Riksdagen, för den händelse att Kongl. Maj:t bifaller den utaf Riksdagen för dess del beslutade ändring i lagen för Rikets Ständers bank, må besluta:

a) att § 3 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

Nuvarande lydelse:

Riksbankens grundfond skall, utan beräkning af Riksbankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljkabinett, utgöra tretiofem millioner kronor.

Riksbankens grundfond skall, utan beräkning af Riksbankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljkabinett, utgöra *fyratio* millioner kronor; och

b) att noten till § 4 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

Nuvarande lydelse:

* De reserverade medlen uppgå, utan beräkning af behållna vinsten för innevarande år, till 3,718,738 kronor 32 öre.

* De reserverade medlen uppgå, utan beräkning af behållna vinsten för innevarande år, till 46,124 kronor 37 öre.

Skulle åter Riksdagens beslut angående ändring i § 4 af lagen för Rikets Ständers bank icke af Kongl. Maj:t bifallas, erfordras ej någon annan ändring i nu ifrågavarande paragraf och not, än att i den sistnämnda beloppet af de reserverade medlen, i enlighet med ofvan omförmälda beräkning, förändras till 5,046,124 kronor 37 öre.

Utskottet föreslår derföre,

2:o.

att Riksdagen, för den händelse att Kongl. Maj:t icke bifaller den utaf innevarande Riksdag beslutade ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, må besluta, att noten till § 4 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

Nuvarande lydelse:

* De reserverade medlen uppgå, utan beräkning af behållna vinsten för innevarande år, till 3,718,738 kronor 32 öre.

* De reserverade medlen uppgå, utan beräkning af behållna vinsten för innevarande år, till 5,046,124 kronor 37 öre.

Då vid 1879 års riksdag åtgärder och anordningar af Riksdagen beslutades med anledning af Kongl. Maj:ts i proposition till Riksdagen meddelade afsigt att med samma års utgång borttaga de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å 5 kronor, intogos i bankoreglementet bestämmelser om rätt för de enskilda bankerna att från och med ingången af år 1880 och intill slutet af år 1884 i Riksbanken undfå vaxlingsförskott till bestämda belopp mot erläggande af 2 procent ränta under år 1880 och 3 procent under de följande åren intill utgången af år 1884, hvarjemte föreskrift meddelades i hvad mån de sålunda till enskilda bankerna utlemnade riksbankssedlarne å fem kronor skulle beräknas såsom utelöpande. Dessa stadganden återfinnas i § 6 moment 2 sista stycket och i § 31 moment 7 af nu gällande bankoreglemente, så lydande:

§ 6 moment 2 sista stycket: »De Riksbankens sedlar, hvilka jemlikt § 31 moment 7, blifvit såsom vaxlingsförskott till enskild bank utlemnade, beräknas icke såsom utelöpande annat än i den mån de samma blifvit af enskild bank i rörelsen utsläppta eller mot räntegodtgörelse öfvertagna»; och

§ 31 moment 7: »Enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar berättigas att, så vida de åtaga sig att vid sina hufvud- och afdelningskontor invexla Riksbankens förslitna sedlar å fem kronor och lägre valörer, från och med ingången af år 1880 och intill slutet af år 1884 i Riksbanken mot säkerhet, som af Fullmäktige godkännes, undfå vaxlingsförskott i riksbankssedlar, lydande å fem kro-

nor, intill ett belopp för hvarje enskild bank, motsvarande hvad, enligt från Kongl. Finansdepartementet meddelad uppgift, banken under de sistförflutna tolf månaderna före indragningen haft i medeltal af egna femkronesedlar utelöpande.

Räntan å detta förskott får för de banker, som derom göra framställning, beräknas allenast å den del deraf, som enligt den enskilda bankens räkenskaper är för hvarje dag utelöpande, samt utgår under år 1880 med två procent och under följande år intill utgången af år 1884 med tre procent för år samt erlägges af de enskilda bankerna kvartalsvis inom en half månad efter kvartalets utgång.

Enskild bank, som önskar erlägga ränta allenast å den utelöpande delen af vaxlingsförskottet, skall, i enlighet med hvad beträffande uppgiften om Riksbankens ställning är bestämdt, för hvarje vecka eller, när månad ej slutar å lördag eller söndag, för sista hela veckan, jemte återstående dagar i månaden samt för den månad börjande veckodel jemte första hela vecka i månaden till Riksbanken insända af det vid enskilda banken anställda ombud attesterad uppgift å den del af vaxlingsförskottet, som för hvarje dag i veckan varit utelöpande; om hvilka uppgifters afgifvande, äfvensom i fråga om kontrollen öfver de enskilda bankernas räkning med Riksbanken samt öfver femkronesedlarnes indragning, Kongl. Maj:t må, efter Fullmäktiges i Riksbanken hörande, meddela erforderliga bestämmelser.»

Enär dessa stadganden med utgången af nästlidet år icke vidare ega tillämplighet, samt vid sådant förhållande desamma, likasom orden »och vaxlingsförskott» i bankoreglementets 26 § rörande utlåningsrörelsens omfattning samt i rubriken till § 31, icke vidare böra kvarstå, hemställer Utskottet,

3:o.

- att ur bankoreglementet må utgå:
- a) sista stycket af mom. 2 i § 6;
 - b) orden »och vaxlingsförskott» i § 26 d);
 - c) orden »och vaxlingsförskott» i rubriken till § 31; och
 - d) mom. 7 i § 31.

§ 6 mom. 3 i bankoreglementet har följande lydelse:

»Sedelstocken, sålunda beräknad, får aldrig uppgå till mera än

högst tretiofem millioner kronor utöfver sammanlagda beloppet af följande Riksbankens tillgångar, nemligen:

- a) metalliska kassan enligt nästföregående §;
- b) på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande guld och silfver i myntad eller omyntad form; och
- c) andra hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort innestående medel.»

I en inom Riksdagens Första Kammare väckt och till Utskottet hänvisad motion (N:o 32) har Herr A. O. Wallenberg föreslagit, »att Riksdagen måtte besluta den ändring i bankoreglementet, att 6 §, 3 momentet må erhålla följande förändrade lydelse: »Sedelstocken, sålunda beräknad, får aldrig uppgå till mera än högst *fyratio* millioner kronor utöfver sammanlagda beloppet af följande Riksbankens tillgångar nemligen» (etc. lika med nuvarande lydelsen.)

Motionären har såsom skäl för den af honom sålunda föreslagna höjningen af den siffra, som betecknar Riksbankens sedelutgifningsrätt utöfver metalliska kassan och dermed jemförliga tillgångar, anført, att, då grundfondens höjning blifvit beslutad, såsom en sjelfföljd deraf Riksbanken plägar höja den nyssomförmälda siffran.

Anmodade att öfver denna motion afgifva yttrande, hafva fullmäktige i afgifvet utlåtande anført, bland annat, följande:

»Häremot anhålla fullmäktige få erinra, att Riksbankens sedelutgifningsrätt icke står i det förhållande till grundfonden, att den senares höjning skulle med nödvändighet betinga den förres. För närvarande uppgå visserligen grundfonden och den af nyssnämnda kassatillgångar ej betäckta sedelutgifningsrätten till samma belopp, men detta förhållande är, såsom äfven den flyktigaste undersökning visar, dock endast en tillfällighet, enär såväl den ena som den andra varit underkastade förändringar och fått tillväxa i den mån å ena sidan Riksbankens egna ökade tillgångar dertill beredt tillfälle och å den andra rörelsens behof det påkallat.

Ehuru fullmäktige således icke på det af motionären anförda skäl finna någon höjning af Riksbankens sedelutgifningsrätt betingas deraf att, såsom motionären i särskild motion tillstyrkt och fullmäktige jemväl föreslagit, grundfonden må komma att höjas från 35 till 40 millioner kronor, hafva fullmäktige dock velat här erinra hurusom, med afseende å den af Herr S. Johnson med flere väckta motionen om åtgärders vidtagande för indragning af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna tiokronesedlar, fullmäktige uti sitt öfver denna motion afgifna yttrande framhållit behofvet deraf, att i sådant fall nu gällande bestämmelser om Riksbankens sedelutgifningsrätt varda ändrade.»

Med afseende å hvad fullmäktige sålunda anført, och då bestämmande af den ökning af Riksbankens sedelutgifningsrätt och i sammanhang dermed äfven af dess metalliska kassa, som må blifva erforderlig, för den händelse att Kongl. Maj:t skulle komma att förordna om indragning af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor, icke synes böra ifrågakomma förr än Kongl. Maj:t i omförmälda hänseende kan pröfva skäligt framdeles besluta, och de vilkor, hvarunder Kongl. Maj:t må finna sådant böra ega rum, blifvit Riksdagen delgifna, anser Utskottet någon ändring i grunderna för Riksbankens sedelutgifningsrätt icke böra, synnerligast under den sena tid af riksdagen som nu är inne, vidtagas, och hemställer följaktligen,

4:o.

att Herr Wallenbergs ifrågavarande motion icke för närvarande må vinna bifall.

Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt, till Banko-Utskottet hänvisad motion (N:o 33) har Herr A. O. Wallenberg väckt förslag om ändring af gällande bestämmelser i fråga om skyldighet för Riksbanken att efter visst pris inlösa guld i plants, som för bankens räkning till Myntverket aflemnas.

Dessa bestämmelser återfinnas i bankoreglementets 10 § 4 moment, så lydande:

»Guld i plants, som till Kongl. Myntverket för Riksbankens räkning aflemnas, inlöses, enligt Myntverkets bevis, med guldets värde i svenskt mynt eller 2,480 kronor för ett kilogram fint guld, efter afdrag derifrån af en fjerdedels procent i myntningskostnad samt af de afgifter för smidbargöring och skedning, som kunna ifrågakomma; börande fullmäktige, så vidt på dem ankommer, tillse att så stort förråd af mynt alltid förefinnes, att betalningen i allmänhet må kunna erläggas omedelbart efter det guldets aflemnats och dess värde i mynt blifvit behörigen styrkt.

På fullmäktige ankomme dock att, efter särskild pröfning för hvarje fall, när de finna sådant för banken fördelaktigt, befria säljare af guld från myntningskostnaden eller större eller mindre del deraf.

Och ega fullmäktige att, i afseende på mottagande af omyntadt guld vid afdelningskontoren, meddela de särskilda föreskrifter fullmäktige anse behöfliga.»

Det af Herr Wallenberg väckta förslaget afser, att ofvanintagna bestämmelser måtte ändras derhän, att Riksbanken blefve förpligtad alltid inlösa plantsguld, som för bankens räkning till Myntverket aflemnas, omedelbart efter det dess värde i mynt blifvit behörigen styrkt, desto hellre, som, enligt motionärens förmenande, »det icke lärer blifva fråga om att här i landet såsom liqvitationsmedel begära annat än Riksbankens sedlar», men det nu vore lemnadt åt fullmäktiges i Riksbanken »godtfinnande att kunna helt och hållet förvägra att lemna sina banksedlar mot för Riksbankens räkning hos myntverket aflemnadt guld». För vinnande af detta ändamål föreslår motionären, att ur förenämnda paragraf och moment må utgå orden: »börande fullmäktige, så vidt på dem ankommer, tillse, att så stort förråd af mynt alltid förefinnes, att betalningen i allmänhet må kunna erläggas omedelbart efter det guldets aflemnats och dess värde i mynt blifvit behörigen styrkt».

I följd af Riksbankens uppgift såsom statsanstalt att befordra penningrörelsens gång och underlätta landets förseende med mynt på den enklaste och minst kostsamma väg har i här ofvan omförmälda stadgande Riksbankens styrelse fått sig ålagdt ej mindre att alltid och ovilkorligen inlösa det plantsguld, som för Riksbankens räkning till Myntverket aflemnas, än ock att sörja därför, att denna skyldighet i allmänhet må kunna fullgöras omedelbart efter det guldets aflemnats och dess värde i mynt blifvit behörigen styrkt. Någon rätt för Riksbanken att, såsom motionären förmenat, »kunna helt och hållet förvägra att lemna sina banksedlar mot för Riksbankens räkning hos Myntverket inlemnadt guld» förefinnes således icke. Inlösningsskyldigheten är, såsom nyss nämnts, ovilkorlig, och motionärens yrkande, att derutöfver skyldighet skulle i reglementet åläggas Riksbanken att alltid och under alla förhållanden fullgöra denna skyldighet omedelbart efter företeende af myntattest öfver till Myntverket inlemnadt guld, är hvarken af någon förekommen anledning påkalladt, enär, efter hvad Utskottet inhemtat, något uppehåll med liqvitet i omförmälda hänseende aldrig egt rum, eller, vid det förhållande att Myntverket utgör en från Riksbanken helt och hållet fristående inrättning, i öfrigt tillrädligt, då nemligen guldplantsar undantagsvis kunna blifva på myntet inlemnade för Riksbankens räkning till den opåräknelige betydelse att, om Riksbanken vore ovilkorligen skyldig att utan afseende å metalliska kassans ställning genast inlösa dem, förlägenhet i rörelsen för banken sjelf, ja må hända svårighet att fullgöra dennes privaträttsliga skyldighet att inlösa sina sedlar kunde för banken uppstå. Det är nemligen uppenbart att, om än betalningen i första hand verkställes med sedlar, dessa omedelbart derefter kunna användas till utfordrande af

guldmynt. Det torde sålunda icke kunna bestridas att, såsom Utskottet med anledning af motionärens förslag i detta ämne vid sist hållna riksdag uti afgifvet och af Riksdagen godkändt utlåtande anförde, nödig omtanke och försigtighet påkalla den nuvarande inskränkningen i afseende å tiden för inlösningsskyldighetens fullgörande; hvarföre Utskottet nu, liksom i sitt nyssberörda utlåtande, hemställer,

5:o.

att ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

I enlighet med stadgandet i § 21 af Kongl. förordningen angående en postsparbank i riket den 22 Juni 1883 finnes i förenämnda § 58 af bankoreglementet intaget följande stadgande:

»Åt fullmäktige är uppdraget: — — — — —
 — — — — —
 enligt Kongl. förordningen angående en postsparbank för riket att inom sig utse en fullmäktig att vara ledamot i postsparbankens styrelse.»

Uti § 22 af sagda Kongl. förordning finnas jemväl meddelade åtskilliga bestämmelser rörande Riksbankens befattning med postsparbankens medel; och då lämpligt synes vara, att äfven dessa bestämmelser i bankoreglementet inrymmas, hemställer Utskottet,

6:o.

att förenämnda del af § 58 i bankoreglementet må erhålla följande förändrade lydelse:

Åt fullmäktige är uppdraget — — — — —
 — — — — —
 enligt Kongl. förordningen angående en postsparbank för riket: att inom sig utse en fullmäktig att vara ledamot i postsparbankens styrelse; att besörja att för de medel, som af denna styrelse anvisas, obligationer inköpas af den beskaffenhet sagda förordning bestämmer; att låta för postsparbankens räkning i Riksbanken förvara de postsparbanken tillhörande obligationer och andra värdehandlingar mot den ersättning till Riksbanken, som af fullmäktige bestäm-

mes, samt att på framställning af postsparbankens styrelse föranstalta om försäljning eller pantsättning af postsparbankens värdehandlingar till det belopp, styrelsen finner nödigt.

Medelst utdrag af sitt protokoll för den 12 innevarande månad har Andra Kammaren meddelat, att vid anställd gemensam omröstning i anledning af Kamrarnes skiljaktiga meningar i fråga om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken beslut af Riksdagen fattats om öppnande af ett sådant kontor att förläggas i Jönköping.

Med tillkännagifvande häraf har Utskottet anmodat fullmäktige att till Utskottet afgifva yttrande och förslag om det lånedistrikt, som må bära tilläggas det nya kontoret äfvensom angående öfriga erforderliga bestämmelser i afseende å kontorets anordnande, och hafva fullmäktige i anledning häraf afgifvit utlåtande, som med uteslutande af ingressen, lyder sålunda:

»Till fullgörande häraf få fullmäktige, hvad först beträffar lånedistriktet för det beslutade nya kontoret, erinra derom, att lånedistriktet för de nuvarande Riksbankskontoren i orterna omfatta ett eller flera län. Otvifvelaktigt är ock att lånedistriktens bestämmande med länsindelningen såsom norm medför åtskilliga fördelar och lättnader med afseende å kontorens skötsel, men fullmäktige anse dock denna grund för distriktsindelningen icke bära under alla förhållanden blifva den bestämmande, utan torde hänsyn äfven bära tagas till handels- och affärsförbindelserna med de platser, der kontoren äro förlagda. Att ett Riksbankskontor i Jönköping bör i främsta rummet omfatta hela Jönköpings län, finna fullmäktige ostridigt; men då derjemte kan och bör afses den lättnad för afdelningskontoret i Göteborg, hvilken fullmäktige mer än en gång framhållit såsom särdeles önskvärd, torde utan svårighet utom det nyssnämnda länet till det nya distriktet kunna läggas de delar af Skaraborgs och Elfsborgs län, hvilka kunna antagas hafva någorlunda lätt och beqväm förbindelse med Jönköping. I öfverensstämmelse med denna uppfattning anse fullmäktige att af Skaraborgs län Kåkinds och Gudhems samt Vartofta och Frökinds härader bära öfverflyttas till Jönköpingskontoret samt af Elfsborgs län åtminstone Redvägs härad. Förutom sist nämnda härad har under öfverläggningarna hos fullmäktige äfven Kinds härad af Elfsborgs län blifvit ifrågasatt att lämpligen kunna och bära hänföras till Jönköpings-

kontoret, men med afseende å de affärsförbindelser, invånarne i detta härad lära hafva med Göteborg, och då i alla händelser en icke obetydlig del af samma härad har lättare och beqvämare förbindelse med Göteborg än med Jönköping, hafva fullmäktige icke ansett tillrådligt att i sakens närvarande skick föreslå detta härads skiljande från Göteborgskontorets länedistrikt.

Skulle omfattningen af kontorsdistriktet blifva bestämd i enlighet med detta fullmäktiges förslag, komme detsamma, enligt tillgängliga statistiska uppgifter, att innefatta ett antal af 277,418 invånare, nemligen:

Jönköpings län	196,652	
Kåkinds härad	19,650	
Gudhems härad	11,479	
Vartofta härad	33,446	
Frökinds härad	3,703	
Redvägs härad	12,488	277,418.

För jemförelses skull meddelas att invånareantalet i de distrikt, som de på senare tider inrättade Riksbankskontoren omfatta, utgör

för kontoret i Luleå	204,098
” ” i Östersund	88,186
” ” i Vexjö	306,653.

Vidkommande härefter Utskottets anmodan till fullmäktige att derjemte afgifva yttrande och förslag angående öfriga erforderliga bestämmelser i afseende å det beslutade nya kontorets anordnande tillåta sig fullmäktige tillstyrka, att enahanda uppdrag och bemyndigande, som vid upprättandet af afdelningskontoren i Östersund och Vexjö lemnades, måtte varda fullmäktige meddelade.»

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit har Utskottet funnit sig böra biträda, hvad fullmäktige sålunda föreslagit, med undantag deraf att, på grund af inom Utskottet meddelade upplysningar att Kåkinds och Gudhems häraders invånare i affärshänseende hafva mera beröring med Göteborg än med Jönköping samt då det nya kontorets distrikt ändock blifver till invånareantalet tillräckligt stort, Utskottet anser dessa båda härader fortfarande böra tillhöra Göteborgskontorets länedistrikt; och hemställer Utskottet derföre,

7:o.

att vid slutet af bankoreglementet må införas följande stadganden:

Riksdagen har, jemte ofvanstående reglemente, beslutat:

a) att i staden Jönköping skall inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken, afsedt för enahanda slags rörelse, som i Riksbankens öfriga afdelningskontor drifves;

b) att detta kontor skall omfatta Jönköpings län, Vartofta och Frökinds härader af Skaraborgs samt Redvägs härad af Elfsborgs län, och dessa landsdelar sålunda i och med kontorets öppnande skiljas från de kontorsdistrikt, de nu enligt § 25 af bankoreglementet tillhöra;

c) att det må ankomma på fullmäktige i Riksbanken att till vexeldiskontering, utlåning och kassakreditivrörelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga; och

d) att fullmäktige tillsvidare, och intilldess Riksdagen annorlunda beslutar, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för afdelningskontoret i Jönköping skall utgöras, än äfven utse desse ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen äfven som besluta om tjenstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorets öppnande, så fort ske kan.

Vid sidan häraf har Utskottet meddelat behörig föreskrift derom, att hänvisningar, der så erfordras, komme att göras vid de delar i bankoreglementet, hvilka af sistomförmälda stadganden beröras; hvilket Utskottet funnit sig böra för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 16 Maj 1885.

På Banko-Utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.
